

Uwaga, detal!

Detal architektoniczny
w Oliwie

Oliwa – niegdyś fundacja i otoczenie klasztoru cysterskiego, później kurort klimatyczny (*Luftkurort*), a dziś dzielnica Gdańska, niezmiennie zachwyca swoim *genius loci*. Co sprawia, że jest jedyna w swoim rodzaju? Z pewnością składają się na to: położenie u podnóża lesistych wzgórz, historyczny układ ulic, zabytkowa architektura, zieleń wlewająca się w głąb dzielnicy alejami, ogrodami, parkami. O ile katedry i Parku Oliwskiego nikomu nie trzeba przedstawiać, o tyle wille oraz kamienice z przełomu XIX i XX wieku pozostają poza głównym szlakiem zwiedzania.

Wieżyczki akcentujące naroża budynków, mansardowe dachy, otwory okienne różnej wielkości – to elementy charakterystyczne dla stylu malowniczego historyzmu, w którym osadzona jest oliwska architektura mieszkaniowa. Na szczególną uwagę zasługują oryginalne, artystycznie wykonane detale architektoniczne willi oraz kamienic. Ich odkrywanie to detektywistyczna frajda i radość dla oka.

Portale, okna, fryzy, wiatrownice – to niektóre z elementów wystroju elewacji przynależące do kategorii detalu architektonicznego. Te, zdawałoby się, szczegóły często umykają naszej uwadze. Niestuszenie, bo detale współodpowiadają za spójność stylistyczną i kompozycję zabytku, a także za jego wyraz artystyczny, zwany niekiedy duchem epoki.

Nie mniej kunsztowne detale znajdują się na klatkach schodowych. Posadzki, schody, balustrady, klamki – wewnątrz oliwskich willi i kamienic skrywają wiele tego typu oryginalnie zachowanych elementów.

Spacerując uliczkami Oliwy, warto zwrócić uwagę na detale zdobiące elewacje willi i kamienic.

Uwadze polecają się:

- ◇ kute balustrady balkonów i ich ażurowe konsole,
- ◇ dekoracje rzeźbiarskie, m.in. fryzy, sztukaterie, reliefy,
- ◇ snycerka, czyli drewniane dekoracje werand i wsporniki przy okapach dachów,
- ◇ dekorowane szczyty, gzymsy, cokoty.

▲
Charakterystyczne dla Oliwy są rzeźbione płyciny drzwi, dekoracyjne portale, nadświetla nad wejściem.

Warto się przyjrzeć historycznym (czyli oryginalnym) oknom i drzwiom. Wykonane z drewna, są często dziełem artystów rzemieślników.

Wprawne oko dostrzeże w oknie skrzynkowym profilowany słupek (element ustawiony pionowo) i ślemię (element w poziomie).

◀ Nie zapominajmy o klamkach i kołatkach, wśród których zachowały się peretki powstałe w XIX wieku.

Dekoracyjne balustrady, tralki, posadzki, kolorowe kafelki, stiuki – te elementy zdobią klatki schodowe oliwskich willi i kamienic.

Detale są świadectwem dbałości o przestrzeń wspólną oraz wyrazem wrażliwości na piękno. W przeszłości ich rodzaj i jakość wykonania wskazywały na status majątkowy właściciela obiektu. Gusta artystyczne wyrażały się także w ściennych polichromiach (scenach rodzajowych, motywach roślinnych i geometrycznych), z których wiele wciąż skrywa się pod warstwą tynku, w oczekiwaniu na powrót do dawnej świetności.

W ramach projektu **„Uwaga, detal!”** kierujemy uważność na detal architektoniczny w Gdańsku-Oliwie. Zachęcamy, by przyrzeć się kunsztowi jego wykonania i docenić jego znaczenie dla spójności stylistycznej zabytków. W ramach projektu, przy udziale wolontariuszy, powstaje dokumentacja fotograficzna oliwskiego detalu. Zasili ona internetową bazę – zbiór wzorów tego rodzaju elementów, które będą dostępne również w razie potrzeby odtworzenia detalu w przyszłości.

Realizatorem projektu „Uwaga, detal!” jest Fundacja Polanki mająca na celu odkrywanie, badanie oraz ochronę dziedzictwa kulturowego Gdańska. W nasze działania angażujemy społeczność lokalną, w myśl zasady, że poznanie dziedzictwa jest pierwszym krokiem do docenienia jego wartości i wykształcenia potrzeby jego ochrony.

Dziękujemy mieszkańcom Oliwy za przychyłność i udostępnienie nam wewnątrz zabytkowych obiektów!

Dofinansowano w ramach programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Wspólnie dla dziedzictwa.

Fundacja
Polanki

fundacjapolanki@gmail.com

[f /FundacjaPolanki](https://www.facebook.com/FundacjaPolanki)

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

Wspólnie dla
dziedzictwa

Ministerstwo
Kultury
Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu.

StaraOliwa.pl

